

บทที่ 3

ระบบการศึกษาของต่างประเทศ

3.1 ระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น รัฐบาลได้จัดให้มีโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมต้น เป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี มาตั้งแต่ พ.ศ.2491 จนถึงปัจจุบัน โดยให้รัฐบาลส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาภาคบังคับ ตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งโรงเรียน (The School Establishment Law) ส่วนการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลศึกษาและมัธยมปลาย (ซึ่งไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ) รวมทั้งการศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กพิการในภาคบังคับ เป็นหน้าที่ของจังหวัด (Prefecture) ซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาค

การศึกษาต่อระดับมัธยมตอนต้นในโรงเรียนของรัฐบาลท้องถิ่น ไม่มีการสอบแข่งขันหรือสอบคัดเลือก เพราะเด็กทุกคนจะได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านที่ท้องถิ่นจัดให้ แต่การศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายต้องสอบคัดเลือกหรือสอบแข่งขันเข้าโรงเรียนที่จัดโดยจังหวัดต่าง ๆ หรือภาคเอกชน จึงทำให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมต้น มุ่งเตรียมเด็กเพื่อสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ซึ่งนำไปสู่วิกฤติการณ์ด้านพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การก่อเหตุรุนแรงในโรงเรียน การกลั่นแกล้งเพื่อนร่วมโรงเรียนหรือต่างโรงเรียน การฆ่าตัวตาย การหนีโรงเรียน และขาดเรียนเป็นประจำ พฤติกรรมก้าวร้าว และเกลียดโรงเรียน มีความรุนแรงมากจนกลายเป็นข่าวใหญ่ ปรากฏการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของนักเรียนเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งซึ่งทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาขึ้น ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีนาคา โซเน่

ระบบการศึกษาของญี่ปุ่น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ โรงเรียนอนุบาล (Yochien) โรงเรียนประถมศึกษา (Shogakko) โรงเรียนมัธยมตอนต้น (Junior High School) โรงเรียนมัธยมตอนปลาย (Senior High School) และวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัย

โรงเรียนอนุบาล (Yochien) ในประเทศญี่ปุ่นรับเด็กที่มีอายุ 3 ปี จนถึงอายุ 5 ปี เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลก่อน หลักสูตรของโรงเรียนอนุบาล แบ่งออกได้เป็น 6 วิชาด้วยกัน คือ วิชาสุขศึกษา วิชาปรับแต่งบุคลิกภาพ วิชาการศึกษาเรื่องของธรรมชาติ ภาษา ดนตรี วาดเขียนและการฝีมือ ใช้เวลาเรียนในโรงเรียนอนุบาลอย่างน้อยที่สุด เป็น

โรงเรียนประถมศึกษา (Shogakko) เป็นโรงเรียนแรกของการศึกษาระดับภาคบังคับ โรงเรียนประถมศึกษาสำหรับเด็กเข้าเรียนเมื่อเด็กมีอายุ 6 ปี มีชั้นเรียน 6 ชั้น ใช้เวลาเรียน 6 ปี คือ ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ตั้งแต่อายุ 6 ปี ไปจนถึง 12 ปี โดยประมาณ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีหนึ่งใช้เวลาเรียน 35 สัปดาห์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้เวลาเรียนในปีหนึ่งเพียง 34 อาทิตย์ ทุกชั้นเรียนใช้เวลาเรียน 6 วันในหนึ่งสัปดาห์

โรงเรียนระดับประถมศึกษาศึกษาส่วนมาก รัฐบาลท้องถิ่นหรือเทศบาลท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงาน มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาศึกษาของเอกชนอยู่ไม่ถึงร้อยละ 1 ของจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมด การเรียนและตำราเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลทั้งหมด รัฐบาลให้เปล่า

หลักสูตรการเรียนในปัจจุบัน เป็นไปตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการของญี่ปุ่นกำหนด แต่คณะกรรมการการศึกษาประจำท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดหลักสูตรให้เหมาะสม แต่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ในการจัดหลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษา ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น และให้เหมาะต่อการเจริญเติบโตของเด็กด้วย

โรงเรียนมัธยมต้น (Chugakko) โรงเรียนมัธยมต้นเป็นโรงเรียนชั้นที่สองของภาคบังคับ คือ เด็กในวัยเรียนจะต้องเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมต้นอีก 3 ปี หลังจากที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาศึกษาแล้ว โดยเด็กจะเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเมื่ออายุ 12 ปี และจบการศึกษาระดับนี้เมื่ออายุ 14 ปี จำนวนสัปดาห์การเรียนและจำนวนภาคเรียนของแต่ละปีของการศึกษาระดับนี้ เป็นไปอย่างเดียวกันกับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวนชั่วโมงเรียนต่อหนึ่งสัปดาห์มี 32 ชั่วโมง เท่ากันหมดตลอดเวลา 3 ปี

โรงเรียนมัธยมต้นของรัฐบาล รับนักเรียนได้ประมาณร้อยละ 95 ของจำนวนเด็กนักเรียนทั้งหมดที่เข้ารับการศึกษาระดับนี้ อีกร้อยละ 5 ที่เหลือจะเข้าเรียนต่อในโรงเรียนเอกชน นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมต้นแล้วมีประมาณ ร้อยละ 70 เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมปลาย

รัฐบาลญี่ปุ่นกำหนดให้การศึกษาระดับมัธยมต้นเป็นการศึกษาระดับภาคบังคับ การศึกษาในระดับนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงให้เปล่า และยังมีแจกตำราเรียนให้กับเด็กนักเรียนชั้นที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมต้น

โรงเรียนมัธยมปลาย (Kotogakko) เป็นโรงเรียนที่ไม่ได้เน้นการศึกษาระดับภาคบังคับ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถทางกายและสมองของผู้เรียนให้มี

1. โรงเรียนมัธยมเต็มเวลา (Full Time)
2. โรงเรียนมัธยมภาคนอกเวลา (Part Time)
3. โรงเรียนมัธยมทางไปรษณีย์ (Correspondence)

โรงเรียนมัธยมเต็มเวลาใช้เวลาเรียน 3 ปี ส่วนโรงเรียนภาคนอกเวลาและการศึกษาทางไปรษณีย์ใช้เวลาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป โรงเรียนมัธยมภาคนอกเวลามี 2 ประเภทคือ เรียนกลางวันกับเรียนตอนเย็น ประเภทตอนเย็นจะมีนักเรียนเลือกเรียนมากกว่า

เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาที่เรียนจะสามารถจำแนกโรงเรียนมัธยมศึกษาออกได้ 2 กลุ่มด้วยกันคือ โรงเรียนที่สอนการศึกษาสายสามัญทั่วไปและโรงเรียนมัธยมปลายที่สอนวิชาเฉพาะ

โรงเรียนมัธยมปลายสายสามัญ สอนวิชาเพื่อสร้างคนให้มีความเหมาะสมที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

โรงเรียนมัธยมปลายสายพิเศษ สอนวิชาทางด้านอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา หรือการศึกษาแบบอื่น ๆ สำหรับนักศึกษาที่ได้วางแผนอาชีพภาคหน้าด้านอาชีวศึกษาเอาไว้แล้ว ซึ่งสามารถแยกย่อยสาขาอาชีวศึกษาออกได้เป็น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ธุรกิจ พาณิชยกรรม การประมง คหกรรมพยาบาล วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรสายอาชีพในโรงเรียนมัธยมปลาย มีลักษณะกว้าง ๆ ไม่ได้เน้นวิชาชีพเฉพาะหลักสูตรนี้ครอบคลุม 6 สาขา คือ พาณิชยกรรม เกษตรเทคนิค/อุตสาหกรรม คหกรรม ประมงและสาธารณสุข

การศึกษาพิเศษและการศึกษาเพื่อคนพิการ

นักเรียนพิการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาในระบบการศึกษาปกติของประเทศในระดับประถมศึกษาและมัธยมต้น สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของแต่ละคน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวกและโรงเรียนเพื่อคนพิการแบบอื่น ๆ อาจมีการจัดชั้นเรียนพิเศษ เพื่อคนพิการในโรงเรียนประถม-มัธยมต้นสายสามัญก็ได้

โรงเรียนการศึกษาพิเศษมีความมุ่งหมายที่จะให้เยาวชนของชาติที่ถึงแม้จะพิการ ให้ได้รับความรู้และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามสมควร ไม่เป็นภาระของสังคมตลอดไป

มีการจัดชั้นเรียนสำหรับคนพิการในระดับประถมศึกษาและมัธยมต้นเป็นหลัก แต่ก็มีบางโรงเรียนจัดชั้นเรียนสำหรับคนพิการในระดับอนุบาล และในระดับมัธยมปลาย ด้วย

โรงเรียนการศึกษาพิเศษนอกจากเรื่องตาอดและหูหนวกแล้ว จะมี 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนสำหรับเด็กเรียนช้า (Mental Retard)
2. โรงเรียนสำหรับเด็กพิการทางกาย (Physical Handicap)
3. โรงเรียนสำหรับเด็กสุขภาพไม่สมบูรณ์ (Health Impaired)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศญี่ปุ่น

สถาบันเพื่อการศึกษาในระดับสูงในญี่ปุ่นประกอบด้วย มหาวิทยาลัย วิทยาลัย จูเนียร์ และวิทยาลัยเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนเพื่อการฝึกอบรมพิเศษ โรงเรียนฝึกอาชีพหลากหลาย (Miscellaneous School) ที่สอนรายวิชาระดับสูง สามารถนับเป็นสถาบันเพื่อการอุดมศึกษาได้

มหาวิทยาลัย (Daigaku) เป็นสถาบันเพื่อการศึกษาในระดับสูง เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนและการทำวิจัย ในแนวลึกเฉพาะสาขาวิชา เพื่อให้การศึกษาอย่างกว้างขวางแก่เยาวชน การเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยจะต้องผ่านการสอบเข้า และผู้เรียนจะต้องจบมัธยมปลาย หรือเทียบเท่าเสียก่อน มหาวิทยาลัยจะประกอบด้วยคณะวิชาในระดับปริญญาตรีประมาณ 2 คณะขึ้นไป ให้การศึกษาแก่เยาวชนจนจบปริญญาตรีด้วยหลักสูตร 4 ปีเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นแพทย์ ทันตแพทย์ และสัตวแพทย์ จะเป็นหลักสูตร 6 ปี

มหาวิทยาลัยอาจมีบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อจัดการศึกษาและวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา การศึกษาในระดับปริญญาโทมาตรฐานจะใช้เวลาประมาณ 2 ปี การศึกษาในระดับปริญญาเอกมาตรฐานของญี่ปุ่นจะใช้เวลาประมาณ 5 ปี (ยกเว้นสาขา แพทย์ ทันตแพทย์ และสัตวแพทย์ ใช้เวลาเพียง 4 ปี)

วิทยาลัยจูเนียร์ (Tanki-daigaku)

วิทยาลัยจูเนียร์มีเป้าหมายเพื่อให้การศึกษาและพัฒนางานวิจัยในแนวลึกเฉพาะสาขาวิชา ส่วนใหญ่จะเน้นการอาชีวศึกษา การพัฒนาอาชีพ รับนักศึกษาที่จบจากมัธยมตอนปลายด้วยวิธีสอบแข่งขัน หลักสูตรที่เรียนในวิทยาลัยจูเนียร์เป็นหลักสูตร 2-3 ปี วิทยาลัยจูเนียร์ของญี่ปุ่นจัดหลักสูตรทั้งการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ

วิทยาลัยเทคโนโลยี (Koto-senmon gakko)

วิทยาลัยเทคโนโลยีแตกต่างจากวิทยาลัยจูเนียร์และมหาวิทยาลัยตรงที่รับนักศึกษาที่จบจากมัธยมต้นเพื่อพัฒนาอาชีพด้านอาชีวศึกษาให้กับนักเรียนในสาขาวิชาวิศวกรรมและพาณิชย์ (Mercantile marine study)

โรงเรียนฝึกวิชาชีพ (Senshu-gakko) มี 2 ประเภท คือ

โรงเรียนเพื่อการฝึกอบรมเฉพาะทาง (Special Training School) เป็นโรงเรียนแนวใหม่ที่ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2515 จัดหลักสูตรอย่างน้อย 1 ปี ระยะเวลาเรียน 800 ชั่วโมงต่อปี หลักสูตรเพื่อการฝึกอบรมเฉพาะทางแยกออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

หลักสูตรเทียบมัธยมปลาย รับผู้จบมัธยมต้นเข้าเรียน

หลักสูตรชั้นสูง รับผู้จบมัธยมปลายเข้าเรียน

หลักสูตรแบบอื่น ๆ รับผู้จบไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา

โรงเรียนฝึกหัดวิชาชีพเฉพาะจัดการฝึกหัดทักษะในขอบเขตที่กว้างขวางในด้านวิศวกรรม เกษตรกรรม การแพทย์ การพยาบาล สาธารณสุข พาณิชยกรรม คหกรรม และศิลปศาสตร์ หลักสูตรเหล่านี้มีหลายหลักสูตรที่จัดตามความจำเป็นของนักศึกษาที่ต้องการคุณวุฒิทางวิชาชีพในช่วงทศวรรษที่แล้ว จำนวนของโรงเรียนฝึกวิชาชีพเฉพาะได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศญี่ปุ่น

โรงเรียนเหล่านี้มีชื่อเสียงมากในด้านการเตรียมนักศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน บรรดานายจ้างในประเทศญี่ปุ่นจะมาจองตัวนักศึกษาจากโรงเรียนเหล่านี้เพื่อจ้างทำงานในบริษัทของตน

โรงเรียนวิชาชีพหลากหลาย (Miscellaneous School)

โรงเรียนประเภทนี้ให้การฝึกวิชาชีพและภาคปฏิบัติด้านอาชีพบริการ เช่น การทำบัญชี พิมพ์ดีด การซ่อมรถยนต์ การใช้คอมพิวเตอร์ การตัดเสื้อสตรี การทำอาหาร โรงเรียนเหล่านี้จัดหลักสูตรด้านวิศวกรรมโยธาและหัตถกรรม ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ การฝึกหัด พยาบาลในโรงพยาบาล การฝึกหัดช่างเทคนิคทันตแพทย์ ศิลปะเพื่อความงาม การฝึกหัดครูและครูพี่เลี้ยง (ศิลปะ) หัตถกรรม การออกแบบและภาษาต่างประเทศ หลักสูตรจัดในโรงเรียนชนิดนี้มีทั้งระดับมัธยมปลายและหลังมัธยมปลาย มีหลักสูตรการสอนของโรงเรียนฝึกวิชาชีพหลากหลาย ผู้หญิงลงทะเบียนเรียนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด (Finn, 1987 อ้างถึงใน วีระพันธ์ สิทธิพงษ์, ม.ป.ป.)

ในประเทศญี่ปุ่นมีการฝึกหัดวิชาชีพ 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ

1) การฝึกหัดวิชาชีพภาครัฐ ซึ่งจัดในหน่วยงานของรัฐควบคุมโดยรัฐบาลแห่งชาติ (รัฐบาลกลาง) ส่วนภูมิภาคหรือเทศบาล หรือโดยสมาคมโครงการส่งเสริมการจัดหางาน (Employment Promotion Projects Corporation/EPPC)

2) จัดในหน่วยงานการฝึกวิชาชีพของรัฐกำหนดโดยผู้ว่าราชการในส่วนภูมิภาคที่มีชื่อว่า การฝึกวิชาชีพแบบถูกต้อง (authorized-vocational training) การฝึกหัดวิชาชีพในประเทศญี่ปุ่น จำแนกอย่างกว้าง ๆ เป็นการฝึกขั้นพื้นฐาน การฝึกยกระดับ การฝึกให้ทันสมัย และการฝึกหัดครู วิชาชีพ ซึ่งจัดให้แก่ผู้จบการศึกษาใหม่ ช่างฝึกหัด และผู้ว่างงาน (Moro'oka, 1989 อ้างถึงใน วีระพันธ์ สิทธิพงศ์, ม.ป.ป.)

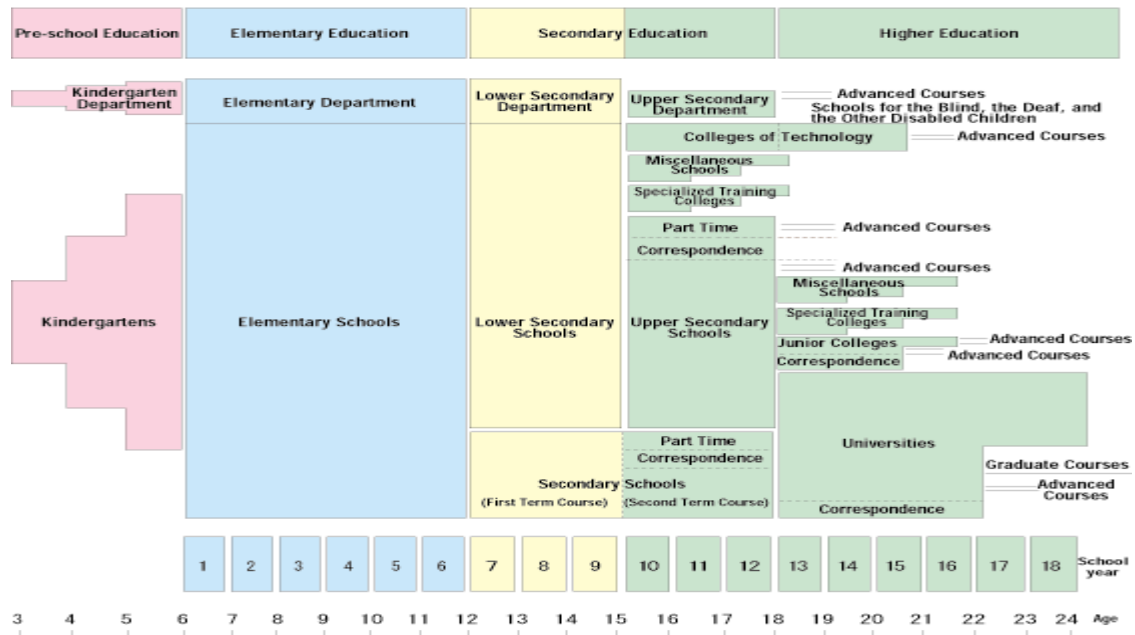
การแข่งขันเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อ ปัจจุบันญี่ปุ่นมีนักเรียนและเด็กจำนวนมากที่เข้าไปเรียนในโรงเรียนสอนพิเศษหรือ โรงเรียนกวดวิชา เพื่อเตรียมสอบเข้าโรงเรียนประถม มัธยมตอนต้น มัธยมตอนปลาย และมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ปัญหาเรื่องการให้ความสำคัญกับการเรียนที่โรงเรียนสอนพิเศษและโรงเรียนกวดวิชามากเกินไปจึงเกิดขึ้นจนทำให้นักเรียนและเด็กไม่สนใจการเรียนที่โรงเรียนตามปกติ ทั้งนี้เหตุผลที่นักเรียนและเด็กต้องการคือ การเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง เพราะว่าหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วเปอร์เซ็นต์ที่จะได้ทำงานในบริษัทที่มีชื่อเสียงสูงย่อมมีมากกว่า

ปัญหาภายในโรงเรียน ปัญหาที่พบและเกิดขึ้นได้บางครั้ง คือ ปัญหาหรือกรณีที่เด็กนักเรียนปลิดชีวิตตนเอง เนื่องจากสาเหตุการถูกกลั่นแกล้ง และความไม่มีระเบียบในชั้นเรียน เช่น การไม่เชื่อฟังคำสั่งครู การที่เด็กลุกขึ้นเดินไปคุยกันตามอำเภอใจ ส่งผลให้ “เกิดความล้มเหลวในระบบชั้นเรียน” การขาดเรียน และการเก็บตัวอยู่กับบ้าน เพราะไม่ชอบและเบื่อโรงเรียน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้กำลังกลายเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญในปัจจุบัน

การเรียนรู้อุตลอดชีวิต คนญี่ปุ่นไม่หยุดเพียงการเรียนที่โรงเรียน จะมีการชวนหาความพื่อในการทำงาน และการดำรงชีวิต แต่ละคนจะสนองตอบความสนใจของตนเอง โดยการเรียนรู้อ่านกิจกรรมอาสาสมัคร หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมและกีฬา เป็นต้น ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่นยังส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสัมมนา การอภิปราย และสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยก็ยังเปิดคอร์สพิเศษสำหรับประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อรับรองความต้องการนี้อีกด้วย

ระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

Organization of the School System in Japan

JAPAN ALMANAC 2002

3.2 ระบบการศึกษาของประเทศฝรั่งเศส

ระบบการศึกษาของฝรั่งเศสอาจจะเรียกว่าเป็นระบบการศึกษาที่รัฐให้ฟรีทั้งหมดก็ได้ เพราะโดยคุณค่าเรื่องประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิในการศึกษาและหน้าที่ของรัฐจะต้องสนองตอบต่อความต้องการการศึกษาของประชาชนที่มีมาตั้งแต่การปฏิวัติใหญ่ ค.ศ. 1789

โรงเรียนเกือบทั้งหมดจึงเป็นของรัฐ โรงเรียนเอกชนก็มีบ้าง แต่ส่วนใหญ่ทำสัญญา กับรัฐ และรัฐเป็นผู้จ่ายเงินเดือนของครูในโรงเรียนเอกชนเหล่านี้ การศึกษาทั้งหมดจนถึงอุดมศึกษาเรียนฟรี สำหรับคนจนรัฐยังให้เงินเรียน อาจถือว่าจ้างให้เรียนก็ได้ เรียกว่ารัฐ ทุ่มเททุกอย่าง สำหรับการศึกษาศำหรับคนฝรั่งเศสทุกคน

โครงสร้างของการศึกษาซึ่งปฏิรูปแล้วมีดังนี้

ระบบการศึกษาของประเทศฝรั่งเศส

ระดับ	อายุโดยเฉลี่ย (ปี)
มัธยมปลาย (Lycée)	17 ชั้นสุดท้าย
	16 ชั้น 1
	15 ชั้น 2

มัธยมต้น (Collège)	14 ชั้น 3	}	Orientation Cycle
	13 ชั้น 4		
	12 ชั้น 5	}	Observation Cycle
	11 ชั้น 6		

ประถมศึกษา	10 ชั้นกลาง 2 (cours moyen 2)
	9 ชั้นกลาง 1 (cours moyen 1)
	8 ชั้นเบื้องต้น 2 (cours élémentaire 2)
	7 ชั้นเบื้องต้น 1 (cours élémentaire 1)
	6 ชั้นเตรียมตัว (cours préparatoire)

อนุบาล (Preschool)	5 ชั้นเด็กโต (La grande section)
	4 ชั้นกลาง (La moyenne section)
	3 ชั้นเด็กเล็ก (La petite section)

โรงเรียนอนุบาล

ที่เรียกว่าการศึกษาก่อนโรงเรียน (Preschool) หรืออนุบาล มีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1887 เป็นการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 2-6 ปี การศึกษาช่วงนี้ไม่เป็นการบังคับ แต่ประชาชนต้องการมาก ร้อยละ 99 ของเด็กวัย 3 ปีจะเข้าการศึกษาก่อนโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลจัดเป็น 3 ชั้นเรียน คือชั้นเด็กเล็ก (La petite section) เด็กกลาง (La moyenne section) และเด็กโต (La grande section) วัตถุประสงค์ไม่ใช่เพื่อเรียนวิชาการ แต่เพื่อให้เด็กได้ฝึกการอยู่ร่วมกัน พัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะการใช้ภาษา และเป็นการสร้างความประสานสอดคล้องทางสังคม การศึกษาในระดับอนุบาลไม่มีการสอน ความใกล้ชิดระหว่างครูกับเด็กอนุบาลจะทำให้ทราบว่าเด็กมีความบกพร่องทางกายและจิตใจอย่างไรบ้าง จะได้รับการแก้ไขแต่เนิ่น ๆ จากการศึกษาพบว่าการศึกษาก่อนโรงเรียนนี้มีผลดีต่อการศึกษาในโรงเรียน

เทศบาลรับผิดชอบในการก่อสร้างโรงเรียนอนุบาล การจ่ายเงินเดือนครูทั้งหมดเป็นความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนประถมศึกษา

ตั้งแต่มีการออกกฎหมายแพร์รีร์รี่เมื่อ ค.ศ. 1881-1882 การศึกษาในระดับประถมศึกษาศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ เริ่มเมื่อเด็กอายุ 6 ปี ประถมศึกษาใช้เวลา 5 ปี แบ่งเป็น 3 วงจร

วงจแรก อายุ 1 ปี เรียกว่าชั้นเตรียมตัว (cours préparatoire)

วงจที่ 2 อายุ 2 ปี เรียกว่าชั้นเบื้องต้น (cours élémentaire) 1 และ 2

วงจที่ 3 อายุ 2 ปี เรียกว่าชั้นกลาง (cours moyen) 1 และ 2

ในช่วง 3 ปีแรกคือชั้นเตรียมตัวและชั้นเบื้องต้น จะเชื่อมโยงกับการเรียนก่อนโรงเรียนในเรื่องทักษะพื้นฐาน ใน 2 ปีหลังก็พัฒนาทักษะเหล่านี้ให้สมบูรณ์ขึ้น

เทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบในการก่อสร้างโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จ่ายเงินเดือนครูทั้งหลาย

โรงเรียนมัธยมต้น (Collège)

โรงเรียนมัธยมต้นหรือที่ฝรั่งเศสเรียกว่า collège นี้มีประมาณ 7,000 โรงเรียน มีนักเรียนอยู่กว่า 3 ล้านคน การศึกษามัธยมต้นใช้เวลา 4 ปี มี 2 วงจ วงจละ 2 ปี วงจแรกประกอบด้วยชั้น 6 กับชั้น 5 เรียกว่าวงจสังเกตการณ์ (Observation cycle) วงจที่ 2 ประกอบด้วยชั้น 4 กับชั้น 3 (ตัวเลขยิ่งน้อยหมายถึงชั้นที่สูงขึ้น เรียกว่าวงจแนะแนว (Orientation cycle) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1975 เป็นต้นมา เด็กที่ต้องการเข้าเรียนชั้นมัธยมต้นสามารถเข้าเรียนได้เลย ไม่ว่าจะมผล-สัมฤทธิ์การศึกษาเป็นอย่างไร เพราะวงจการศึกษาในวงจต่าง ๆ จัดให้ยืดหยุ่นเชื่อมโยงไม่ใช้กำหนดผลสัมฤทธิ์ตายตัวเป็นปี ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เวลาแก่เด็กในการปรับตัว โดยวิธีนี้มีเด็กเข้าเรียนมัธยมต้นเพิ่มขึ้นเกือบล้านคน

โรงเรียนมัธยมต้นร้อยละ 80 เป็นของรัฐ แต่ในนโยบายกระจายอำนาจจังหวัด (départements) เป็นผู้ก่อสร้างโรงเรียน ซ่อมเครื่องมือบำรุงรักษาและดำเนินการ แต่กระทรวงศึกษาธิการดูแลเรื่องครู โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ก็ทำสัญญากับรัฐ และรัฐเป็นผู้จ่ายเงินเดือนครู

โรงเรียนมัธยมปลาย (Lycée)

การเรียนมัธยมปลายมี 3 ชั้น คือชั้น 2 ชั้น 1 และชั้นสุดท้าย เมื่อสอบได้รับประกาศนียบัตรมัธยมปลายหรือ Baccalauréat หรือเรียกสั้น ๆ ว่า BAC ประเทศฝรั่งเศสเน้นเรื่องให้เด็กฝรั่งเศส จบ BAC ให้มากที่สุด เมื่อได้ BAC แล้วมีสิทธิเข้าเรียนอุดมศึกษาทุกคนโดยไม่มี การสอบคัดเลือก โรงเรียนมัธยมปลายหรือ Lycée มี 3 ประเภท คือ

โรงเรียนมัธยมปลายสายวิชาชีพ (Lycée professionnel) มีโรงเรียนชนิดนี้ประมาณ 1,300 แห่ง เตรียมนักเรียนประมาณ 700,000 คน เข้าสู่อุตสาหกรรมและบริการ

โรงเรียนมัธยมปลายสายสามัญและสายเทคโนโลยี ในการได้รับประกาศนียบัตรมัธยมปลายสายสามัญ นักเรียนจะต้องเลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งใน 3 วิชาคือ 1) อักษรศาสตร์ 2) วิทยาศาสตร์ 3) สังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ ส่วนประกาศนียบัตรมัธยมปลายสายเทคโนโลยี นักเรียนเลือกเรียนเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ

ประเทศฝรั่งเศสตั้งเป้าหมายว่าภายในปี ค.ศ.2000 เด็กฝรั่งเศสร้อยละ 80 จะต้องจบการศึกษามัธยมตอนปลาย ซึ่งในช่วงทศวรรษ 1950 มีเด็กจบมัธยมปลายเพียง 10% ในปี 1980 เพียง 30% และในปี 1995 เพิ่มขึ้นเป็น 75%

เขตการศึกษา (Académie) ซึ่งทั้งประเทศมี 28 เขต เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการสร้างโรงเรียนมัธยมปลาย กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จ่ายเงินเดือนครูและกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร

อุดมศึกษา

อุดมศึกษาหรือการศึกษาหลังมัธยมปลายของประเทศฝรั่งเศสแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

(1) การศึกษาระยะสั้น การศึกษานี้เน้นการศึกษาวิชาชีพใช้เวลา 2 - 3 ปี หลังจากมัธยมศึกษา การศึกษานี้จัดในโรงเรียนมัธยมปลาย (Lycée) บางแห่ง และในสถาบันเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัย (Institut Universitaire de Technologie = IUT)

(2) การศึกษาระยะยาวในมหาวิทยาลัย ทำปริญญาตรี โท เอก ใช้เวลา 3 - 9 ปี

(3) Grandes Ecoles (โรงเรียนใหญ่) หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอันเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะของประเทศฝรั่งเศส

ซึ่งขยายความดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาระยะสั้น

ประกาศนียบัตรช่างเทคโนโลยีชั้นสูง เรียน 2 ปี หลังจบมัธยมศึกษาสายเทคนิคหรือสายสามัญก็ได้ การศึกษาระดับนี้มีให้เลือกกว่า 90 แขนง เช่น เกษตรกรรม วิศวกรรม การไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร การบริหารบุคคล ศิลปกรรม ฯลฯ ปีแรกเรียนทฤษฎี ปีที่สองเน้นการปฏิบัติ จบแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ทันที

ปริญญาด้านเทคนิค มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะตั้งสถาบันเทคโนโลยีของตนไว้ เรียกว่า สถาบันเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัย (Institut Universitaire de Technologie = IUT) รับนักศึกษาที่จบมัธยมปลายมาเรียน 2 ปี จบแล้วไปทำงานหรือเตรียมเข้าศึกษาต่อไปในโรงเรียนชั้นสูง (Grandes Ecoles)

(2) การศึกษาระยะยาว

หมายถึงการศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้ที่จบมัธยมศึกษาทุกคนมีสิทธิ์ศึกษาโดยไม่มี การสอบคัดเลือก

การศึกษาแบ่งเป็น 3 วงจร (cycles)

วงจร 1 ปี 1 เป็นการศึกษาทั่วไป

ปี 2

วงจร 2 ปี 3 จบสอบรับปริญญาตรี

ปี 4 จบสอบรับปริญญาโท

วงจร 3 เป็นการศึกษาในระดับสูงเฉพาะสาขาเพื่อให้เชี่ยวชาญหรือเพื่อ
ทำการค้นคว้าวิจัย เมื่อจบแล้วมีสิทธิ์สมัครเรียนปริญญาเอก

(3) Grandes Ecoles (สถาบันการศึกษาชั้นสูง)

โรงเรียนชั้นสูงเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่ตั้งมาตั้งแต่สมัยกลางกำลังมีวิกฤตการณ์ กระทรวงต่าง ๆ ได้ตั้ง Grandes Ecoles ในแต่ละด้าน โรงเรียนเหล่านี้ต้องแข่งขันกันสูงจึงจะสอบเข้าได้ Ecoles Normales Supérieures มีศิษย์ได้รับรางวัลโนเบลหลายคน (ประเวศ วะสี, 2542, หน้า 11-17)

3.3 ระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

การศึกษาในสหรัฐอเมริกาแต่ละมลรัฐจะควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน และวางแผนการศึกษาของตนเองโดยไม่ขึ้นกับรัฐบาลกลาง ทุกมลรัฐจะมีหน่วยงานการศึกษาคล้ายกระทรวงศึกษาธิการ คอยกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ และนำเงินงบประมาณอุดหนุนให้โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยจากเงินภาษีที่เก็บได้จากประชาชน และสมาคมต่าง ๆ ในแต่ละมลรัฐ สำหรับการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนอเมริกันทุกคนจะเรียนฟรีไม่ว่าจะอยู่ที่รัฐใด จนจบชั้นมัธยมศึกษา หรือ Grade 12 สำหรับนักเรียนจากประเทศอื่นที่ต้องการเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่สหรัฐอเมริกา จะสมัครเข้าเรียนได้ในโรงเรียนเอกชนเท่านั้น เพราะสหรัฐอเมริกาจะไม่ออกวีซ่าให้นักเรียนต่างชาติที่ได้ 1-20 จากโรงเรียน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จากโรงเรียนของรัฐที่เรียกว่า Public School การเรียนในระดับมหาวิทยาลัยจะมีข้อแตกต่าง กล่าวคือถ้านักเรียนที่มีถิ่นฐานในมลรัฐหนึ่งจะเข้ามาศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยในอีกมลรัฐหนึ่ง จะต้องเสียค่าเล่าเรียนแพงขึ้น ที่เรียกว่า Out of States Tuition และถ้านักศึกษามาจากประเทศอื่นจะต้องเสียค่าเล่าเรียนมากกว่าขึ้นไปอีก ระดับการศึกษาของสหรัฐอเมริกามีหลายแบบแต่ที่นิยมคือแบบ 6 – 3 – 3 และ 6 – 6 และพยายามจะใช้แบบเดียวกันทั่วประเทศคือ แบบ 6 – 3 – 3 หรือ 6 – 2 – 4

ระดับอนุบาล (Kindergarten / Preschool Education)

ชีวิตการเรียนของเด็กอเมริกัน เริ่มต้นด้วยโรงเรียนเตรียมอนุบาล หรือโรงเรียนอนุบาลตั้งแต่อายุประมาณ 3 ขวบ

ระดับประถมศึกษา (Elementary Schools)

เด็กอเมริกันจะเข้าเริ่มเรียนอย่างจริงจังเมื่ออายุ 6 ขวบบริบูรณ์ คือเข้าเรียนในชั้น Grade 1 ซึ่งบ้านเราก็นับว่าเป็น ประถมศึกษาปีที่ 1 ระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา จะ

ระดับมัธยมศึกษา (Junior High Schools / High Schools)

ช่วงที่ 2 คือ Grade 7 และ Grade 8 หรือระดับมัธยมต้น (Junior High Schools) และช่วงที่ 3 คือ Grade 9 ถึง Grade 12 เป็นระดับมัธยมปลาย (Senior High Schools) โดยทั่วไปสำหรับเด็กที่เข้าเริ่มเรียนตามปกติและเรียนต่อเนื่องไปโดยไม่ขาดตอน จะสำเร็จการศึกษา Grade 12 เมื่ออายุประมาณ 18 ปี ซึ่งนับว่าสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลาย นักเรียนในระดับนี้ต้องเรียนวิชาพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และอาจต้องเรียนภาษาต่างประเทศหรือพลศึกษาด้วย นักศึกษาต่างชาติที่เข้าไปเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกาไม่มากนัก และส่วนใหญ่จะเข้าเรียนในโรงเรียนประจำของเอกชน หรือ Boarding School เนื่องจากโรงเรียนรัฐบาลส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดหาหอพักให้ได้ โดยทั่วไปนักเรียนไทยส่วนใหญ่ที่ไปเรียนต่อในระดับนี้มักสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว และไปเข้าเรียนต่อ Grade 10 ในสหรัฐอเมริกา

ระดับอุดมศึกษา (Higher Education)

สถาบันระดับอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกามีมากกว่า 3,000 แห่ง ทั้งของมลรัฐและเอกชน โดยสถาบันในระดับอุดมศึกษา จะแยกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. วิทยาลัยแบบ 2 ปี หรือวิทยาลัยชุมชน (Junior Colleges และ Community Colleges) นักศึกษาที่เรียนในวิทยาลัย Junior และ Community Colleges สามารถเลือกเรียนได้ใน 2 หลักสูตร คือ

1.1 Transfer Track เป็นหลักสูตรที่เป็นวิชาพื้นฐาน 2 ปีแรกของการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยนักศึกษาจะลงเรียนรายวิชาบังคับ (General Education Requirements) เป็นเวลา 2 ปี จากนั้นนักศึกษาสามารถโอนหน่วยกิต (Transfer) ไปมหาวิทยาลัยทั้งของมลรัฐและเอกชนเพื่อศึกษาต่อในระดับปี 3 โดยที่เกรดเฉลี่ยที่นักศึกษาทำได้ในระหว่าง 2 ปีนี้ จะเป็นตัวกำหนดว่านักศึกษาจะได้รับการตอบรับเข้ามหาวิทยาลัยที่อยู่ในอันดับยากง่ายเพียงใด

1.2 Terminal / Vocational Track เป็นหลักสูตรอนุปริญญาสาขาวิชาชีพ หลังจาก 2 ปีแล้วนักศึกษาจะได้รับวุฒินุปริญญา (Associate Degree) ทางสาขาวิชาที่เลือก อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ เลขานุการ เขียนแบบ เป็นต้น

2. วิทยาลัย (Colleges) เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาหลักสูตร 4 ปี เปิดสอนในสาขา วิชาต่าง ๆ วิทยาลัยหลายแห่งเปิดสอนถึงระดับปริญญาโท วุฒิปัตระดับปริญญา

3. มหาวิทยาลัย (University) เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีขึ้นไป มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะเปิดสอนจนถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาต่าง ๆ

4. สถาบันเทคโนโลยี (Institute of Technology) เป็นสถาบันที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรี และอาจเปิดสอนจนถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สถาบันเทคโนโลยีส่วนใหญ่จะมุ่งเน้น ที่การสอนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เงื่อนไขการรับเข้าเรียน

มัธยมศึกษา

นักเรียนจากต่างประเทศสามารถศึกษาต่อในระดับมัธยมในโรงเรียนของเอกชนเท่านั้น ไม่สามารถเข้าเรียนในสถาบันของรัฐบาลได้ เงื่อนไขอื่น ๆ เช่นเกรดเฉลี่ยและคะแนน TOEFL แตกต่างออกไปตามสถาบัน

วิทยาลัย

วิทยาลัยส่วนใหญ่ต้องการนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ย 2.0 ขึ้นไป และคะแนน TOEFL 480 – 500 ขึ้นไป

มหาวิทยาลัย สำหรับปริญญาตรี

สถาบันส่วนใหญ่ต้องการนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ย 2.5 ขึ้นไป และคะแนน TOEFL 500 ขึ้นไป

มหาวิทยาลัย สำหรับปริญญาโทและเอก

เกรดเฉลี่ย 3.0 ขึ้นไป และคะแนน TOEFL ไม่ต่ำกว่า 500 นักศึกษาที่จะสมัครในโปรแกรม MBA ส่วนใหญ่จะต้องใช้คะแนน GMAT ซึ่งจะนำมาคำนวณกับเกรดเฉลี่ยปริญญาตรี ส่วนนักศึกษาที่สมัครปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะต้องสอบ GRE (Graduate Record Examination)

ปีการศึกษา

ปีการศึกษาในสหรัฐอเมริกา (Academic Year) จะเริ่มประมาณเดือนกันยายนถึงพฤษภาคม ซึ่งมีกำหนดภาคเรียนแตกต่างกันออกไปดังนี้

ระบบ Semester

เป็นระบบที่นิยมใช้มากที่สุด ในระยะเวลาหนึ่งปีจะประกอบด้วย 2 Semesters และ 1 – 2 Summer Sessions แต่ละ Semester ยาวประมาณ 16 สัปดาห์ ดังนี้

- Fall Semester

เปิดประมาณปลายสิงหาคม – กลางธันวาคม

- Spring Semester
เปิดประมาณต้นมกราคม – เมษายน (บางครั้ง Summer Session จะแบ่งครึ่งเป็น 2 ช่วงสั้นๆ)

- Summer Session
เปิดประมาณกลางพฤษภาคม – สิงหาคม

ระบบ Quarter

ในหนึ่งปีแบ่งออกเป็น 4 Quarter แต่ละ Quarter ใช้เวลาเรียนประมาณ 10 สัปดาห์ ดังนี้

- Fall Quarter
เปิดประมาณกลางกันยายน – ธันวาคม
- Winter Quarter
เปิดประมาณมกราคม – กลางมีนาคม
- Spring Quarter
เปิดประมาณต้นเมษายน – กลางมิถุนายน
- Summer Quarter
เปิดประมาณกลางมิถุนายน – สิงหาคม

ระบบ Trimester

ใน 1 ปี แบ่งภาคการศึกษาดังนี้

- First Trimester
เปิดประมาณกันยายน – ธันวาคม
- Second Trimester
เปิดประมาณมกราคม - เมษายน
- Third Trimester
เปิดประมาณพฤษภาคม – สิงหาคม

ระบบ 4 – 1 – 4

เป็นระบบใหม่ที่ใช้ในสถานศึกษาราว 8% ในสหรัฐอเมริกาแบ่งปีการศึกษาออกเป็น 2 ภาคใหญ่ คั่นด้วยภาคเรียนสั้น ๆ ที่เรียกว่า Interim เพื่อให้นักศึกษาไปทำการค้นคว้าด้วยตนเองหรือออก Field Trip แบ่งภาคเรียน ดังนี้

- Fall Semester
เปิดประมาณปลายสิงหาคม - ธันวาคม
- Interim
เปิดประมาณเดือนมกราคม (1 เดือน)

- Spring Semester

เปิดประมาณเดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม

หลักสูตร “ไร้พรหมแดน”

ในสหรัฐอเมริกา การจัด Home School ถือเป็น การ “ทวงสิทธิ์” ชั้นพื้นฐาน ตามรัฐธรรมนูญ ดังตัวอย่างกรณีการฟ้องร้องในชั้นศาลกรณีหนึ่งเมื่อปี ค.ศ. 1925 ระหว่างหน่วยงาน การศึกษาของรัฐที่กล่าวหาว่าพ่อแม่ครอบครัวหนึ่งไม่มี “สิทธิ์” ในการ สอนลูกเองอยู่ที่บ้าน โดยศาลตัดสินให้พ่อแม่ครอบครัวนั้นเป็นฝ่ายชนะ โดยคำพิพากษา ของศาลตอนหนึ่งได้ประกาศถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่า

“ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพของบุคคลที่รัฐพึงยึดถืออย่างมั่นคงประการ หนึ่ง คือความเชื่อว่ารรัฐไม่มีสิทธิหรืออำนาจในการหล่อหลอมเด็กโดยการบีบบังคับให้เด็ก ต้องได้รับการศึกษาในแบบที่รัฐต้องการจากสถานศึกษาที่รับจัดให้เท่านั้น รัฐไม่ใช่เจ้าของ ชีวิตเด็ก และดังนั้นครอบครัวที่เลี้ยงดู ทะนุถนอมเด็กแต่ละคนมา จึงมีสิทธิและรับผิดชอบ ในการเตรียมเขาเหล่านั้นให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมด้วย”

อย่างไรก็ตาม ความเคลื่อนไหวในการออกกฎหมายรองรับ การจัดโรงเรียนในบ้าน ในสหรัฐอเมริกาเพิ่งเกิดขึ้นอย่างจริงจังในช่วง 20 ปีนี้เอง โดยในปี ค.ศ. 1980 มีเพียง 3 มลรัฐที่มีกฎหมายอนุญาตให้มีการจัดโรงเรียนในบ้านได้อย่างเป็นทางการ แต่ในช่วงเวลา เพียง 10 กว่าปี มลรัฐต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในเรื่องนี้ไปอย่างรวดเร็ว จนใน ปัจจุบันทั้ง 50 มลรัฐในสหรัฐอเมริกา ได้มีกฎหมายอนุญาตอย่างเป็นทางการ หรือมีการ ผ่อนปรนให้มีการจัดโรงเรียนในบ้านได้ทั้งสิ้น

ลักษณะการออกกฎหมายยังมีความหลากหลายอยู่มากในแต่ละมลรัฐของ สหรัฐอเมริกา ขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ว่าจะมีการกำกับดูแลในเรื่องนี้อย่าง “เข้ม” เพียงไร เช่น

- บางมลรัฐมีการกำหนดเพียงให้พ่อแม่มีหนังสือแสดงเจตจำนง (Notice of Intent) ที่จะสอนลูกอยู่ที่บ้านให้หน่วยงานของรัฐรับทราบก็พอ
- บางมลรัฐมีการกำหนดคุณสมบัติของพ่อแม่ที่จะทำหน้าที่ครู เช่น ต้องมี การศึกษาระดับปริญญา หรือไม่ต่ำกว่ามัธยมปลายหรือต้องมีการศึกษาสูงกว่าระดับที่สอน ลูกไม่ต่ำกว่า 4 ปี เป็นต้น
- บางมลรัฐมีการกำหนดรายวิชาพื้นฐานที่จะต้องทำการสอนตลอดจนกำหนดให้ มีการยื่น “หลักสูตรและแผนการสอน” ให้หน่วยงานของรัฐเห็นชอบ
- บางมลรัฐมีการกำหนดให้มี “การตรวจเยี่ยมตามบ้าน” (Home visit) โดยครู ที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อสอดส่องดูแลคุณภาพ

● บางมลรัฐมีการกำหนดให้มีการสอบวัดมาตรฐานความรู้ของเด็กอย่างเป็นระบบ เช่น สอบปีเว้นปี หรือสอบที่ระดับชั้นบางชั้น เป็นต้น

ในภาพรวมนั้นอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินการสอบแบบ Home School ในสหรัฐอเมริกา นั้น สามารถกระทำได้โดยมีกฎหมายรองรับลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ มลรัฐส่วนใหญ่มีการยอมรับสถานะทางกฎหมายของ “โรงเรียนในบ้าน” อย่างเป็นทางการ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2543, หน้า 30 - 32)

ผลการวิจัยในสหรัฐอเมริกาพบว่า พ่อแม่ Home School ถึงร้อยละ 71 ใช้หลักสูตรที่คิดขึ้นเอง โดยพ่อแม่เป็นคน “เลือก - สรร - บั๊น - แต่ง” เนื้อหาสาระตลอดจนหนังสือ หนังสือและสื่อต่าง ๆ ที่จะใช้ด้วยตนเอง ในขณะที่พ่อแม่ Home School อีกร้อยละ 24 เลือกที่จะใช้หลักสูตรสำเร็จรูปที่กระทรวงหรือหน่วยงานการศึกษาของรัฐหรือภาคเอกชนพัฒนาขึ้น ซึ่งในสหรัฐอเมริกามีตัวอย่างหลักสูตรเหล่านี้ให้พ่อแม่เลือกได้มากมาย

พ่อแม่ Home School ในสหรัฐส่วนใหญ่จึงต้องเป็น “นักค้นคว้า” ไปด้วยในตัว เพื่อเสาะหาข้อมูลมาสร้างหลักสูตรให้ลูก ๆ ผลการสำรวจพบว่าพ่อแม่เหล่านี้กว่าร้อยละ 50 ไปห้องสมุดเดือนละ 3 - 5 ครั้ง

นอกจากนี้ในบางพื้นที่หรือบางมลรัฐพ่อแม่ที่ประสงค์จะจัด Home School ยังสามารถสมัครเป็นสมาชิก “โรงเรียนแม่ข่าย” ที่ให้บริการวางแผนหลักสูตร และการสนับสนุนทางวิชาการแก่พ่อแม่ที่ยังอาจเคืองกว้างไม่ทราบจะเริ่ม “วางหลักสูตร” อย่างไร ก็สามารถใช้บริการจากโรงเรียนลักษณะพิเศษเช่นนี้ได้ โดยหลักสูตรของโรงเรียนแม่ข่าย Home School ประเภทนี้ก็มักจะนำเอากรอบหลักสูตรของทางการมลรัฐนั้น ๆ มาดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการและปรัชญาแนวคิดแบบ Home School มากขึ้น

ตัวอย่างโรงเรียนหรือหน่วยงานที่ให้บริการจัดหลักสูตร
แก่ครอบครัว Home School
<ul style="list-style-type: none">● Calvert School มลรัฐ Maryland สหรัฐอเมริกา (www.jhu.edu/~calvert)● Clanlara Home School – Based Education Program มลรัฐ Michigan สหรัฐอเมริกา (www.clonlara.org)● Curriculum By Grade and Subject (ให้บริการข้อมูลอย่างเดียว) (www.e-bus.com/curricul.htm)● Oak Meadow School มลรัฐ Vermont สหรัฐอเมริกา (www.oakmeadow.com)● Sycamore tree Center for Home Education มลรัฐ Californai สหรัฐอเมริกา (www.sycamoretree.com)● Upattinas School and Resource Center มลรัฐ Pennsylvania สหรัฐอเมริกา (www.chesco.com/upatt/nas)

ในกรณีของสหรัฐอเมริกาและแคนาดาจะเห็นได้ว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีทางเลือกในการพัฒนาหลักสูตร Home School ของตนทั้งแบบที่ใช้หลักสูตรสำเร็จรูปของทางการแบบ

ประสบการณ์เสริมการเรียนรู้สำหรับเด็ก Home School

- อ่านหนังสือ
- เขียนจดหมายถึงเพื่อน ญาติ
- ออกกำลังกาย เล่นกีฬาสารพัดประเภท
- เรียนรู้ ฝึกหัดการปฐมพยาบาล
- จัดไดอารี่ บันทึกการเดินทาง
- ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ของวัสดุในบ้าน / วัสดุที่หาได้ง่าย
- งานศิลปะ วาดภาพต่าง ๆ
- งานบ้าน เช่น ทำกับข้าว เย็บผ้า ทำความสะอาดบ้าน
- ฟังดนตรี เล่นดนตรี
- ทำสวน
- เที่ยวไปในธรรมชาติ
- กิจกรรมครอบครัว
- หารายได้จากการขายของ / ทำโครงการพิเศษให้พ่อแม่
- ไปบริจาคสิ่งของ / เลี้ยงอาหารคนชรา เด็กด้อยโอกาส
- เก็บขยะตามชายหาด สถานที่ท่องเที่ยว
- เลี้ยงน้อง

ข้อค้นพบจากการสำรวจในสหรัฐอเมริกาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง ก็คือครอบครัว Home School ถึงร้อยละ 84 ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดประกายการเรียนรู้ให้ลูก ในขณะที่สถิติโดยเฉลี่ยมีครอบครัวอเมริกันที่มีคอมพิวเตอร์ใช้เพียงร้อยละ 26 เท่านั้น

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน

- พิพิธภัณฑสถานประเภทต่าง ๆ ให้เด็กเขียน เล่าสิ่งที่พบเห็น
- โบราณสถานให้เด็ก ๆ หาข้อมูลจากหน่วยงานท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัดและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ
- สวนสัตว์ ให้เด็กเขียนชื่อสัตว์ และจับคู่กับภาพถ่ายสัตว์ต่าง ๆ ที่ถ่ายมา
- ดูนก ให้ระบุชื่อนกชนิดต่าง ๆ
- สำรวจประเภทของหินและแร่ธาตุ
แหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศวิทยา เช่น ภูเขา น้ำตก ชายทะเล ป่าชายเลน ให้เด็ก ๆ หัดสังเกตลักษณะต้นไม้ สัตว์ แมลง หัดเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระบบนิเวศวิทยาแต่ละระบบ
- สถานที่ที่จะให้เด็กเห็นผู้ใหญ่อาชีพต่าง ๆ ที่น่าสนใจกำลังทำงานอยู่จริง ๆ เช่น สถานีวิทยุ โทรทัศน์ สนามบิน สถานที่ก่อสร้าง ฝูงชมเรือ ฝูงชมรถ ศาล โรงพิมพ์ ร้านวาดภาพ

สรุปลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ Home School

- ส่วนใหญ่แม่ทำหน้าที่เป็นผู้สอน
- ส่วนใหญ่สอนแต่ลูกของตนเอง
- ส่วนใหญ่ใช้เวลาสอนประมาณ 20 – 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์หรือวันละประมาณ 5 ชั่วโมง
- สไตล์การสอนมีหลากหลายตั้งแต่แบบประเพณีนิยมที่มีตารางสอนและแผนการสอน ชัดเจนไปจนถึงแนวการสอนแบบไม่มีโครงสร้างชัดเจน โดยให้เด็กเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดสาระทิศทาง และอัตราความเร็วในการเรียน (Self – directed Learning)
- ครอบครัวจำนวนมากมีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ลูกของตน เช่น การร่วมกิจกรรมกับชุมชน โบสถ์ กลุ่มลูกเสือและเนตรนารี การทัศนศึกษาร่วมกับครอบครัว Home School อื่น ๆ การพิพิธภัณฑสถาน การไปเยี่ยมบ้านคนชรา เป็นต้น
- ส่วนใหญ่มีการสร้างเครือข่ายพ่อแม่ Home School ในละแวกใกล้เคียงไปจนถึงระดับชาติ เพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในส่วนองค์กรระดับชาติที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ National Home Education Research Institute และ Home School Legal Defense of America ซึ่งมีบทบาททั้งในเชิงวิชาการและการ
- ดำเนินการตามกฎหมายตามลำดับ

(สำนักนายกรัฐมนตรี, 2543, หน้า 95-105)

ในภาพรวมของการออกกฎหมายรองรับการจัด Home School ในสหรัฐอเมริกา อาจสรุป ได้ดังนี้

- ใน 37 มลรัฐ มีกฎหมายที่ระบุและอนุญาตให้มีการจัด “โรงเรียนในบ้าน” ได้ ภายใต้เงื่อนไขข้อกำหนดต่าง ๆ กัน อีก 12 มลรัฐยอมให้จัดในฐานะ “โรงเรียนเอกชน”

- ในมลรัฐเหล่านี้ส่วนใหญ่ยอมให้พ่อแม่ที่มีการศึกษาแค่ระดับมัธยมปลาย สามารถจัด โรงเรียนในบ้านได้ ยกเว้นมลรัฐ North Dakota ที่กำหนดให้พ่อแม่ต้อง สอบวิชาครูด้วย

- ประมาณ 2 ใน 3 ของมลรัฐเหล่านี้มีการกำหนดการสอนมาตรฐานความรู้ เช่น Colorado และ Georgia กำหนดให้สอบปีเว้นปี Tennessee กำหนดให้สอบที่ Grade 2, 3, 6, 8, 10 Virginia กำหนดให้สอบทุกปีและต้องได้ Percentile 40 ขึ้นไป

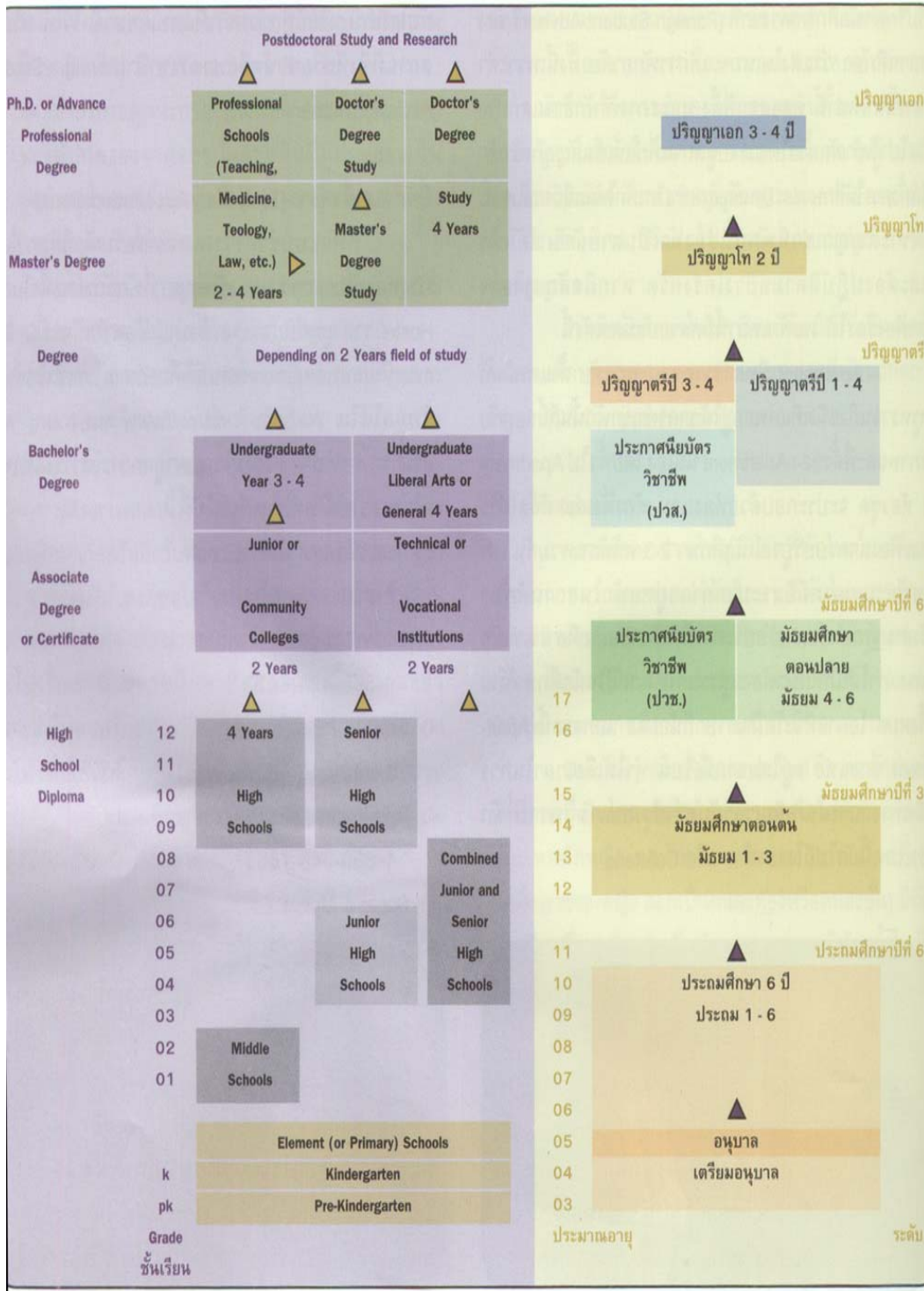
- มี 4 มลรัฐที่พ่อแม่มีเพียง Notice of Intent ว่า จะสอนลูกอยู่กับบ้าน อีก 3 มลรัฐที่พ่อแม่ไม่ต้องแจ้งอะไรเลย

- มี 4 มลรัฐที่กำหนดให้มีการให้ความเห็นชอบจากมลรัฐและการติดตามตรวจสอบการเรียนในบ้านจากเจ้าหน้าที่ของมลรัฐ

บางมลรัฐ เช่น Washington, Iowa มีการกำหนดให้โรงเรียนของมลรัฐ ขึ้นทะเบียนเด็ก Home School เป็นนักเรียนบางเวลา เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้และการประเมินผล

อย่างไรก็ตาม ในท่ามกลางความหลากหลายของการออกกฎหมายและระเบียบรองรับเรื่อง Home School นี้ สิ่งที่เป็นแนวโน้มร่วมในสหรัฐอเมริกาก็คือ แนวโน้มการผ่อนคลายการควบคุมจากมลรัฐ โดยผ่อนคลายจากการควบคุม Process มาเป็นการคุมที่ Product แทนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับหลักสูตรที่ดี คุณสมบัติของพ่อแม่ในฐานะครูก็ดี มีแนวโน้มจะค่อย ๆ ถูกผ่อนคลายลงไป โดยมลรัฐส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะใช้เรื่อง Standard testing เข้ามาเป็นเครื่องมือในการประกันคุณภาพเป็นสำคัญ (สำนักนายรัฐมนตรี, 2542, หน้า 46-47)

ตารางเปรียบเทียบระบบการศึกษาไทย - สหรัฐอเมริกา

3.4 ระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษ

การศึกษา ก่อนประถมศึกษา (Preschool Education)

เป็นระยะการศึกษา ก่อนระดับประถมศึกษาศึกษา ระดับนี้บางที่เราเรียก Nursery school หรือ Kindergarten จะรับเด็กอายุ 2-5 ปี ส่วนใหญ่ เอกชน องค์กร สมาคม เป็นผู้ตั้งขึ้นเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กก่อนเข้าประถมศึกษา

การศึกษาาระดับประถมศึกษา (Primary Education)

เป็นการศึกษาภาคบังคับเริ่มตั้งแต่อายุ 6 ปี จนกระทั่งอายุ 11 ปีเต็ม อย่างช้า 12 ปี การประถมศึกษาแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. โรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น (Infant school) หรือระดับเตรียมประถม (Pre-Preparatory School) ตั้งแต่อายุ 5-7 ปี มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความเจริญด้านร่างกาย ฝึกหัดการพูด ส่งเสริมศีลธรรมจรรยา สติปัญญา ร่างกายและสุขภาพอนามัย

2. โรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย (The Junior School) ตั้งแต่อายุ 8 -11 ปี หลักสูตรของโรงเรียนส่งเสริมในด้านกิจกรรมและประสบการณ์มากกว่าจะส่งเสริมให้ความรู้และหลักความจริงต่าง ๆ จากการศึกษาแบบเก่าที่แบ่งเนื้อหาวิชาออกจากกันนั้น เปลี่ยนแปลงใหม่มาเป็นการรวบรวมวิชาต่าง ๆ อยู่ในหัวข้อนั้น ให้มีวิชาที่ต้องฝึกหัดทักษะในการอ่านเขียนและเลขคณิตเพื่อเตรียมตัวสอบ “สิบเอ็ดบวก” (Eleven school) มีข้อสอบภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และการทดสอบสติปัญญา ผลการสอบนี้จะเป็นเครื่องชี้ชะตาว่าเด็กจะได้เรียนต่อมัธยมศึกษาในโรงเรียนประเภทใด และเป็นหลักโดยทั่วไปว่า หากเด็กคนไหนสอบ “สิบเอ็ดบวก” ไม่ได้ ก็จะมีโอกาสน้อยมากที่จะเรียนต่อมหาวิทยาลัย

การศึกษาาระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education)

เป็นการศึกษาภาคบังคับ เด็กจะต้องเรียนในโรงเรียนมัธยมอีก 5 ปี จึงจะจบการศึกษา ภาคบังคับ เรียกว่า สอบได้ O – Level ถ้าต้องการเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ต้องเรียนให้ได้ชั้นมัธยมปีที่ 7 (คือเรียนมัธยม 7 ปี) จะได้ General Certificate of Education หรือ ประกาศนียบัตร G.C.E.

โรงเรียนมัธยม มีหลายประเภท ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมสายวิชาการ (The Secondary Grammar School) เป็นโรงเรียนที่เตรียมคนเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย มีหลักสูตรการเรียน 7 ปี จะเน้นในเรื่องวิชาการ ส่งเสริมในด้านความคิด ความเฉลียวฉลาด และสติปัญญา นักเรียนส่วนมากเมื่อเรียนจบจะเอาประกาศนียบัตร G.C.E. นักเรียนมีอายุ 15-18 ปี จึงจะมีสิทธิ์สอบ คนอายุน้อยกว่าจะต้องได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ

2. โรงเรียนมัธยมสายอาชีพศึกษา (Secondary Technical School) โรงเรียนมัธยมประเภทนี้ พัฒนามาจากโรงเรียน Junior Technical School รับนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป เน้นวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ รับเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนความถนัดทางช่างในระดับสูงเท่านั้น

3. โรงเรียนมัธยมสายใหม่ (Secondary Modern School) เป็นโรงเรียนมัธยมที่มีนักเรียนมากที่สุด โรงเรียนประเภทนี้ มีการค้นคว้าความสามารถพิเศษ ส่งเสริมด้านทักษะ ฝึกหัดความรับผิดชอบ ความเป็นพลเมืองดี ส่งเสริมกิจกรรม หลักสูตรการเรียน 4 ปี

4. โรงเรียนมัธยมแบบประสม (Comprehensive School) ในบางครั้งโรงเรียนมัธยมอาจจะจัดให้มี 2 โครงการ คือ มีทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ในอังกฤษมีการรวมโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท คือ โรงเรียนมัธยมสายวิชาการ สายอาชีพ และสายใหม่ ถ้ามีการรวม 2 ประเภทเข้าเป็นโรงเรียนเดียวกัน เรียกว่า Bilateral School ถ้าโรงเรียนเหล่านี้จัดให้มีหลักสูตร 3 แขนงวิชาขึ้นไปเรียกว่า Comprehensive School การรวมโรงเรียนเข้าด้วยกัน นับว่าเป็นการประหยัดเงินงบประมาณ ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมแบบประสมกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เพราะผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสามารถที่แตกต่างกัน

5. โรงเรียนมัธยมของเอกชน (Public School) รับนักเรียนตั้งแต่อายุ 13 ปีขึ้นไป ที่สอบผ่าน CEE แล้วเข้าศึกษาต่อ โรงเรียนมัธยมเอกชนส่วนมากเป็นมูลนิธิหรือเป็นสถานประกอบการ ที่มีได้หวังผลกำไร โดยรายได้ของโรงเรียนมาจากค่าธรรมเนียมการเรียนและเงินบริจาค จึงมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจที่จะเป็นประโยชน์ทางการศึกษาสูงสุดแก่นักเรียน โรงเรียนประเภทนี้มีให้เลือกทั้งแบบหญิงล้วน ชายล้วน หรือสหศึกษา ทั้งแบบประจำและไปกลับ มีบางแห่งที่เปิด สอนเฉพาะนักเรียนที่มีพรสวรรค์พิเศษ เช่น ทางกีฬาและดนตรีด้วย แต่ข้อดีของการศึกษาในโรงเรียนเอกชนคือ

- การจัดชั้นเรียนจะเล็กกว่าโรงเรียนรัฐบาล จึงทำให้ครู ผู้ดูแลเอาใจใส่นักเรียนได้อย่างใกล้ชิด
- โรงเรียนจะพัฒนานักเรียนแต่ละคนให้สามารถ แสดงถึงการมีศักยภาพสูงสุดที่มีอยู่ให้ปรากฏเด่นชัด
- เน้นหนักทางด้านวิชาการและความมั่นใจในการเข้าวางตัวในสังคม
- โรงเรียนพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาสิ่งแปลกใหม่ในวงการการศึกษา และมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย โดยครูผู้สอนได้รับการคัดเลือกเป็นอย่างดี
- สนับสนุนกิจกรรมทางด้านกีฬาหลายประเภท เช่น รักบี้ ฟุตบอล ฮอกกี้ วายน้ำ พายเรือ ซี่ม้า เรือใบ กอล์ฟ และอื่น ๆ เป็นต้น
- เน้นพัฒนาความสามารถ ในการรู้จักพึ่งตนเอง การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ประสานงาน และการทำงานโดยพร้อมเพรียงกัน
- ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ และมีระเบียบเคร่งครัดเป็นสำคัญ

ระบบโรงเรียนประจำในอังกฤษ นักเรียนที่มีอายุน้อยจะต้องอยู่ในกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดและจะถูกฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบในการทำประโยชน์ให้กับหอพัก ส่วนนักเรียน

ในระดับมัธยม กระทรวงศึกษาธิการและวิทยาศาสตร์ของอังกฤษ กำหนดให้มีการสอบวัดผลความรู้และความสามารถของเด็ก การสอบจะจัดโดยคณะกรรมการอิสระ ซึ่งมี 5 คณะ ผลการสอบดังกล่าวจะนำไปใช้ในการสมัครเข้าในระดับอุดมศึกษาต่อไป การสอบนี้มี 2 ประเภท คือ

- GCSE (General Certificate of Secondary Education)

การสอบระดับนี้จะสอบเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 16 ปีขึ้นไป นักเรียนเลือกสอบประมาณ 8-12 วิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ เป็นต้น และผลการสอบจะแบ่งเป็น 7 ระดับ คือ Grade A, B, C, D, E, F, G ผู้ที่สอบได้ Grade C ขึ้นไปจึงจะถือว่าสอบผ่าน นักเรียนที่สอบ GCSE จนได้รับวุฒิปัตถ์สามารถเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรสายสามัญ "A" Level ได้หรือหลักสูตรสายวิชาชีพ Advanced GNVQ อีก 2 ปี

- GCE A Level (GCE Advanced)

เป็นการสอบวัดผลความสามารถทางวิชาการของเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป วิชาที่สอบมีให้เลือก 50 กว่าวิชา ส่วนใหญ่จะสอบ 2 – 3 วิชาที่มีความสัมพันธ์กันคือ ทางด้าน Science หรือทางด้าน Humanity ผลการสอบมี 5 ระดับคือ A, B, C, D, E แต่ Grade ที่ได้ทั้ง 5 ถือว่า สอบผ่านทั้งหมด มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่พิจารณารับผู้ที่มีผลการสอบในระดับ C ขึ้นไป บางแห่งอาจรับเฉพาะผู้ที่ได้คะแนนระดับ A และ B ผลสอบ GCE "A" level นี้ จะเป็นเกณฑ์ที่สถานศึกษาใช้ในการพิจารณารับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โดยกำหนดดังนี้

- แบบ 5 วิชา นักเรียนจะต้องมีคะแนนสอบ GCSE 3 วิชา และ GCE "A" Level 2 วิชา

- แบบ 4 วิชา นักเรียนจะต้องมีคะแนนสอบ GCSE 1 วิชา และ GCE "A" Level 3 วิชา

- การสอบ GCSE, GCE "A" level จะสอบประมาณ เดือนมิถุนายน ถึงเดือน กรกฎาคม

ปัจจุบันเริ่มตั้งแต่ปี 2000 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการเรียน A Level ให้มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นขึ้น โดยแบ่งวิชาให้เลือกเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ

- A Level (Advanced Level)
- AS Level (Advanced Subsidiary Level)
- Vocational A Level

นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา โดยทั่วไปการเรียน A Level จะใช้เวลาประมาณ 2 ปี นักเรียนที่จบ A Level จะใช้เวลาเรียนระดับปริญญาตรีเพียง 3 ปี (สมาคมไทยแนะแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ, 2541, หน้า 94-95)

การศึกษาระดับอุดมศึกษา (Higher Education)

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและ College of Higher Education อยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษาและสถาบันการศึกษาต่อเนื่องที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีทั่วไป มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษมีประมาณ 100 แห่ง เป็นของรัฐบาลเกือบทั้งหมด ยกเว้น University of Buckingham ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนเพียงแห่งเดียว (Polytechnic ในสหราชอาณาจักร ขณะนี้ได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยทั้งหมด ซึ่งรวมอยู่ใน 80 แห่งดังกล่าวแล้ว) สำหรับ College of Higher Education มีประมาณ 243 แห่ง

หลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

Undergraduate แบ่งเป็น

- BTEC HNC / HND Diploma of Higher Education (Dip.HE)

หลักสูตร 2 ปี ส่วนใหญ่เปิดสอนใน College of Higher Education และอาจมีในมหาวิทยาลัยบางแห่งรับจากผู้สอบ "A" level อย่างน้อย 1 วิชา หรือสำเร็จการศึกษา ระดับ National Diploma วิธีการสมัครต้องสมัครผ่าน UCAS เช่นเดียวกับปริญญาตรี

- First Degree (Bachelor's Degree)

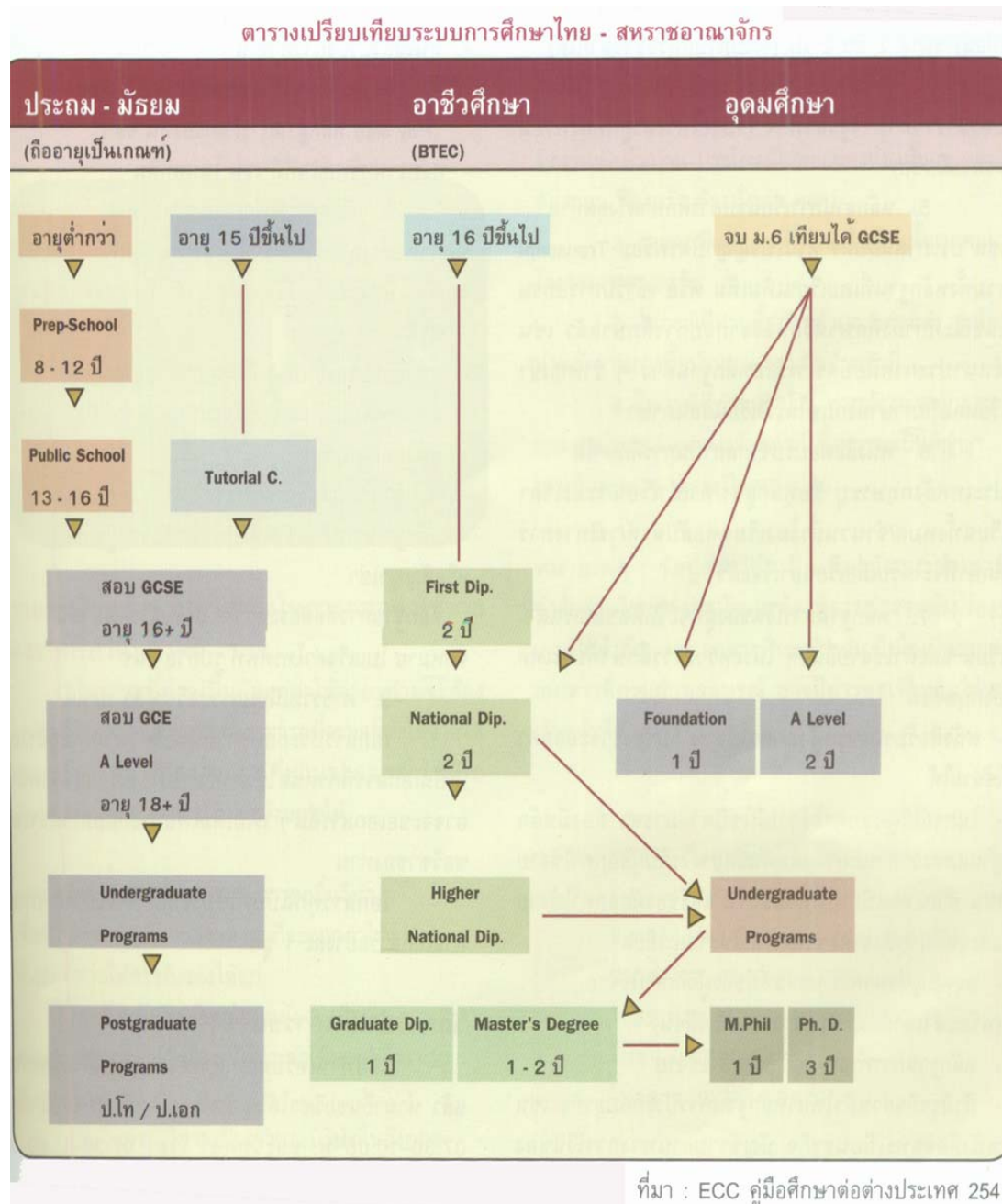
หลักสูตรส่วนใหญ่ 3 ปี ยกเว้นบางสาขา เช่น วิศวกรรมศาสตร์ (4 ปี) สถาปัตยกรรมศาสตร์ (5 ปี) ทันตแพทย์ (5 ปี) สัตวแพทย์ (6 ปี) ปริญญาที่ให้ได้แก่ Bachelor of Arts (BA), Bachelor of Sciences (B.Sc), Bachelor of Education (B.Ed.), Bachelor of Engineering (B.Eng.)

การสมัครเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้สมัครต้องมีวุฒิการศึกษา General Requirement (คุณสมบัติทั่วไป) คือ ได้รับประกาศนียบัตร GCSE และ GCE "A" Level ในรูปแบบใด แบบหนึ่ง ดังต่อไปนี้ แบบ 5 วิชา GCSE 3 วิชา + "A" level 2 วิชา แบบ 4 วิชา GCSE 1 วิชา + "A" Level 3 วิชา หรือ GNVQ ระดับ Advanced หรือ Higher National Diploma (HND) หรือ IB (International Baccalaureate)

- Course Requirement เป็นการกำหนดคุณสมบัติให้แคบลงสำหรับผู้จะสมัครในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่นจะสมัครเข้าเรียนในสาขาวิชาวิศวกรรมโยธา จะกำหนดว่าจะต้อง

- อายุของผู้สมัคร ในบางสถาบันจะกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้สมัคร โดยปกติจะกำหนดไว้ต่ำกว่า 17 ปี บางแห่งอาจกำหนด 18 ปี

3.5 ระบบการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย

การจัดการการศึกษาเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละรัฐและเขตการปกครองตนเอง ดังนั้นระบบการศึกษาของออสเตรเลีย จึงไม่ได้มีมาตรฐานเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน แต่โดยทั่วไประบบการศึกษาของออสเตรเลียแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ อนุบาลศึกษา

การศึกษาภาคบังคับของออสเตรเลียเริ่มตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 10 (Year 1-10) หรือ ระหว่างอายุ 6-15 ปี เมื่อนักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ก็สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงาน ฝึกงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือ กิจการในภาคธุรกิจเอกชนต่างๆได้ หรืออาจศึกษาต่อหลักสูตรระยะสั้น ในวิทยาลัย TAFE หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับแล้วนักเรียน ส่วนใหญ่เลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอีก 2 ปี เพื่อเตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัย และวิทยาลัยเทคนิคในระดับอุดมศึกษา สำหรับนักศึกษาต่างชาติสามารถสมัครเข้าเรียนได้ตั้ง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับปริญญาเอก ทั้งในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน

การศึกษาระดับมัธยม (Secondary Education)

การจัดการศึกษาระดับประถมและมัธยมในประเทศ ออสเตรเลียอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของ แต่ละรัฐโดยทั่วไปจะเริ่มรับนักเรียนต่างชาติเข้าเรียนต่อ ทั้งโรงเรียนของรัฐและเอกชนตั้งแต่ชั้นปีที่ 7 (Year 7 - ม.1) จนถึงปริญญาเอก สำหรับในระดับประถม ทางสถาบันการศึกษาจะพิจารณารับนักเรียนเป็นรายบุคคลไป นักเรียนต่างชาติที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี รัฐบาลออสเตรเลียกำหนดให้มีผู้ปกครองดูแล (Guardian) ซึ่งอาจจะเป็นญาติพี่น้องที่อยู่ที่นี่ ถ้าไม่มีญาติพี่น้อง ทางโรงเรียนที่นักเรียนสมัครจะจัดหาผู้ปกครอง (Guardian) ให้โดยเสียค่าใช้จ่ายอาทิตย์ละประมาณ 25 เหรียญออสเตรเลียต่อสัปดาห์ ถ้าเรียนในโรงเรียนประจำก็จะมีอาจารย์ในโรงเรียนเป็นผู้ดูแลแทน

ระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น (Year 7-10 หรือเทียบเท่า ม.1 - ม.4 ของไทย) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Year 11-12 หรือเทียบเท่า ม.5 - ม.6 ของไทย) ในการจัดหลักสูตร หน่วยการศึกษาของแต่ละรัฐ จะมีการจัดหลักสูตรและการประเมินผลเป็นของตนเอง โรงเรียนมีอิสระในการจัดหลักสูตรหรือเพิ่มเติมวิชาเรียน ทั้งนี้ต้องอยู่ในความเห็นชอบจากรัฐบาล มาตรฐานของหลักสูตรจะอยู่ในระดับที่ดี ทัดเทียมกันในทุกรัฐ โดยจัดให้มีการสอบมาตรฐานสำหรับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเป็นโรงเรียนแบบ Day School คือ ไปเข้าเรียนกลับ ในขณะที่โรงเรียนเอกชนจะมีแบบโรงเรียนประจำ (Boarding School) และไปกลับ นอกจากนี้ ยังแบ่งเป็นโรงเรียนหญิงล้วน หรือชายล้วนและโรงเรียน สหศึกษาคือ มีทั้งนักเรียนหญิงชายเรียนร่วมกัน

วิชาที่เปิดสอน

วิชาในระดับมัธยมปลายประกอบด้วยวิชาต่างๆ อาทิ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วรรณคดีอังกฤษ เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา กฎหมาย คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร เป็นต้น โดยทั่วไปนักเรียนจะเลือกเรียนวิชาหลัก สี่หรือห้าวิชา ซึ่งเป็นวิชาที่

โรงเรียนนานาชาติ (International School)

เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนจากนานาชาติ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีภูมิหลังมาจากประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ส่วนมากจะเป็นโรงเรียนระดับมัธยมปลาย เน้นการปรับตัวและแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษา ปีการศึกษาจะเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงต้นธันวาคม โดยทั่วไปเวลาของการเปิดเรียนของรัฐต่างๆ จะแตกต่างกัน บางรัฐจะแบ่งภาคการศึกษาเป็น 3 ภาคและบางรัฐจะแบ่งเป็น 4 ภาค โดยทั่วไปหากนักเรียนไทยมีคะแนนภาษาอังกฤษดี มีผลสอบ IELTS (5.5) หรือ TOEFL (500) และผลการเรียนดีก็สามารถต่อชั้นได้เลย เช่น จบ ม.3 ของไทย สามารถไปต่อ Year 10 (ม.4) ได้เลย หากผลการเรียนไม่ดีทางสถาบันอาจจะให้เรียนซ้ำ ชั้นประมาณครึ่งปีหรือหนึ่งปี ถ้าไม่มีผลสอบภาษาอังกฤษหรือคะแนนภาษาอังกฤษไม่ดีพอ อาจจะต้องไปเรียนภาษาอังกฤษที่เรียกว่า English for Secondary Studies ระยะเวลาหนึ่งก่อนเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ค่าใช้จ่ายสำหรับนักเรียนต่างชาติไปเรียนระดับมัธยมศึกษา ค่าเล่าเรียนประมาณ 8,000-12,000 เหรียญออสเตรเลีย ค่ากินอยู่ประมาณเดือนละ 1,000 เหรียญออสเตรเลีย สำหรับโรงเรียนประจำรวมค่าเล่าเรียน ค่ากินอยู่ ประมาณปีละ 15,000 - 22,000 เหรียญออสเตรเลีย

หลักสูตรเตรียมเข้ามหาวิทยาลัย (Foundation Studies)

เป็นหลักสูตรเตรียมความพร้อมในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษาในออสเตรเลียให้กับนักเรียนต่างชาติใช้เวลาในการเรียน 1 ปี เนื้อหาของหลักสูตรมาจาก Year 11-12 บวก วิชาพื้นฐานในสาขาที่นักศึกษาจะศึกษาในระดับปริญญาตรี เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ฟิสิกส์ เคมี ชีวะ คอมพิวเตอร์ ธุรกิจ บัญชี สังคมและประวัติศาสตร์ เป็นต้น หลักสูตร Foundation แบ่งออกเป็นสายวิทย์ สายศิลป์ และธุรกิจ ก่อนเข้าเรียนนักศึกษาจากประเทศไทยจะต้องจบชั้นปีที่ 11 หรือ ม.6 หรือ ปวช. มีผล IELTS ประมาณ 5.0 หรือ TOEFL ประมาณ 500 ขึ้นไป GPA ไม่ควรต่ำกว่า 2.5 ถ้าสอบผ่านทุกวิชาของหลักสูตร Foundation ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดก็สามารถจะเรียนต่อในระดับปริญญาตรีได้เลย สำหรับนักศึกษาที่จบปีที่ 1 ในระดับปริญญาตรีในประเทศไทยแล้ว สามารถสมัครเรียนระดับปริญญาตรีได้โดยไม่ต้องเรียนหลักสูตร Foundation หลักสูตรนี้เปิดสอนทั้งในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย เทคนิค (TAFE)

วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (College of Technical and Further Education)

วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่องที่เรียกสั้น ๆ ว่า เทฟ (TAFE) รับนักศึกษาจบ Year 10 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษาของรัฐบาลที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศเป็นหน่วยงานการศึกษาการอบรมด้านวิชาชีพ วิทยาลัย TAFE ให้การศึกษาที่ครอบคลุมทักษะสำคัญๆ ทั้งหมดในวิชาชีพด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปะ หลักสูตรของ TAFE มีทั้งระดับช่างฝึกหัด ช่างฝีมือชั้นสูง และช่างเทคนิค ตลอดจนหลักสูตรพาณิชยกรรม เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ และหลักสูตรทั่วไป แบ่งการสอนเป็น 3 ระดับคือ

1. ประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับ 1 ถึง 4 (Certificate I-IV) ระยะเวลาเรียน 6 เดือน-1 ปี เป็นหลักสูตรวิชาชีพพื้นฐาน เน้นความรู้ระดับปฏิบัติงาน
2. อนุปริญญา (Diploma) ระยะเวลาเรียน 2 ปี เป็นหลักสูตรระดับปฏิบัติงานและวางแผน
3. อนุปริญญาชั้นสูง (Advanced Diploma) ระยะเวลาเรียน 2-3 ปี สามารถโอนหน่วยกิต ไปต่อระดับปริญญาตรี เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการความก้าวหน้า สูงกว่าตำแหน่งหัวหน้างาน นอกจากนี้ วิทยาลัย TAFE ยังมีหลักสูตรพิเศษที่จัดขึ้นตามความต้องการของหน่วยงานนอกสถาบัน รวมทั้งให้บริการการศึกษาผู้ใหญ่ในหลักสูตร Matriculation ซึ่งเป็นหลักสูตรสามัญเร่งรัด 1 ปี สำหรับผู้ที่มีอายุเกิน 18 ปีขึ้นไป ที่ยังเรียนไม่จบมัธยมปลายและต้องการสอบเพื่อให้ได้วุฒิดังกล่าวเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

วิทยาลัยเอกชน (Private Colleges)

วิทยาลัยเอกชนเปิดสอนทั่วประเทศออสเตรเลีย จะตั้งอยู่ในเมืองใหญ่ๆ เช่น Sydney, Melbourne, Perth, Brisbane, Adelaide, Canberra เป็นต้น วิทยาลัยเอกชนทุกแห่งจะต้องได้รับการรับรองวิทยฐานะจากรัฐบาล นอกจากนี้ หากหลักสูตรใดของวิทยาลัย ได้รับการรับรองจากสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องก็จะทำให้เป็นที่เชื่อถือมากยิ่งขึ้น หลักสูตรที่เปิดสอนในวิทยาลัยเอกชน มักเป็นหลักสูตรวิชาชีพทางธุรกิจ จะเปิดสอนตั้งแต่ระยะเวลา 6 เดือน ถึง 2 ปี วุฒิที่ได้ เช่น ประกาศนียบัตร I-IV อนุปริญญา (Diploma) หลักสูตรในวิทยาลัยเอกชน เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้ที่ต้องการเรียนภาษาอังกฤษ และวิชาชีพเพิ่มเติม หลังจากจบปริญญาตรีมาแล้ว เนื่องจากระยะเวลาเรียนสั้น เน้นการปฏิบัติ

นักศึกษาที่มีผล TOEFL ประมาณ 500 หรือ IELTS ประมาณ 5.0-5.5 สามารถสมัครเรียนได้เลย ถ้าไม่มีผลภาษาอังกฤษ ก็อาจจะไปเรียนภาษาอังกฤษก่อนกับ วิทยาลัยเอกชนที่เปิดสอนทั้งหลักสูตรภาษาอังกฤษและหลักสูตรวิชาชีพ ในบางวิทยาลัยนักศึกษาอาจจะไม่ต้องสอบ IELTS เนื่องจากวิทยาลัยเอกชนจะวัดผลจากการเรียนภาษาอังกฤษของสถาบันเอง ถ้าผ่านถึงเกณฑ์ที่ทางสถาบันกำหนดก็สามารถเรียนต่อในหลักสูตรที่นักศึกษาสนใจได้ ค่าเล่าเรียน ประมาณปีละ 8,000-10,000 เหรียญออสเตรเลีย การเปิดเรียนของวิทยาลัยเอกชน ส่วนใหญ่จะเปิดรับนักศึกษาใหม่ทุกเดือน

การศึกษาพิเศษและวิทยาลัยเอกชน (Special Studies)

สถาบันการศึกษาหลายแห่ง โดยเฉพาะวิทยาลัยเทคนิค TAFE และวิทยาลัยเอกชนยังเปิดสอนหลักสูตรที่เรียกว่า การศึกษาพิเศษ (Special Studies) ซึ่งเป็นหลักสูตรให้ความรู้ด้านวิชาชีพระยะสั้น ๆ เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม อาหาร เสริมสวย การบิน ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีหลักสูตรอบรมความรู้พิเศษด้านต่าง ๆ ทั้งบันเทิงและกีฬา เช่น วាយน้ำ ประดาน้ำ กอล์ฟ เทนนิส เป็นต้น

มหาวิทยาลัย (University)

ปัจจุบันออสเตรเลียมีมหาวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยี และวิทยาลัย ซึ่งได้รับการยกระดับวิทยฐานะเป็นมหาวิทยาลัย รวมทั้งหมด 39 แห่งทั่วประเทศ คุณภาพได้มาตรฐานเทียบเท่า มหาวิทยาลัยชั้นดีของประเทศอังกฤษ แคนาดา และอเมริกา มหาวิทยาลัยเป็นของรัฐบาลทั้งหมด ยกเว้น Bond University และ The University of Notre Dame

ดังได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า ออสเตรเลียไม่มีระบบเอนทรานซ์เพื่อเข้ามหาวิทยาลัย การรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี พิจารณาจากผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษา ในกรณีที่เป็นักเรียนต่างชาติก็พิจารณาจากผลการเรียนในระดับมัธยมปลาย มหาวิทยาลัยอาจกำหนดคุณสมบัติในการเข้าเรียนระดับ ปริญญาตรีของนักเรียนจากประเทศต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น ในกรณีประเทศไทยบางสถาบันอาจพิจารณารับผู้ที่จบปี 1 ในระดับมหาวิทยาลัยแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ สถานศึกษาทั่วไปของออสเตรเลียยังไม่ยอมรับผลการสอบเทียบในประเทศไทยเว้นแต่จะได้เกรด 2.5 ขึ้นไป หลายสถาบันเปิดหลักสูตรการเตรียมเข้ามหาวิทยาลัยสำหรับผู้ที่ประสงค์จะเข้าสถาบันนั้นๆ แต่มีคุณสมบัติไม่เพียงพอ หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรสำหรับนักศึกษาต่างชาติโดยเฉพาะใช้เวลาศึกษา 1 ปี หากนักศึกษาสามารถสอบผ่านปีพื้นฐานได้ ก็จะได้รับ การตอบรับเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีตามสาขาที่เลือกไว้

ประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Certificate)

เป็นหลักสูตรระยะสั้น 6 เดือน เพื่อเสริมความรู้เฉพาะด้านมีหลายสาขาให้เลือก เช่น ผู้ที่จบปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ อาจเรียนหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information System) เพิ่มเติม หรือนักเรียนต่างชาติที่สมัครเรียนระดับปริญญาโท แต่ทางสถาบันไม่แน่ใจในความพร้อมของนักเรียน อาจให้นักเรียนลงทะเบียนหลักสูตร Graduate Certificate เพื่อประเมินผลการเรียนก่อน จนกว่าผลการเรียนเป็นที่พอใจก็จะอนุญาตให้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้

อนุปริญญาโท (Graduate Diploma)

เป็นหลักสูตรบัณฑิตศึกษาระยะเวลาศึกษา 1 ปี สำหรับผู้ที่จบปริญญาตรีที่มีประสบการณ์ในการทำงานแล้ว และต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเฉพาะด้าน เป็นหลักสูตร ฟังคำบรรยาย (Coursework) อาจมีการทำ Project หรือมีภาคปฏิบัติในบางสาขาวิชา ในหลายสาขาวิชา เช่น MBA ได้จัดให้ Graduate Diploma เป็นหลักสูตรปีแรกของโปรแกรมซึ่งถ้านักศึกษา สามารถทำคะแนนได้ดีในปีแรกก็สามารถผ่านไปเรียนปีที่สอง ในระดับปริญญาโทได้

ปริญญาโท (Master's Degree)

ใช้ระยะเวลาศึกษา 1-2 ปี ขึ้นอยู่กับสาขาวิชาและลักษณะการเรียน ระบบการเรียน มี 3 ลักษณะ คือ

1. Coursework เป็นการเรียนแบบเข้าฟังคำบรรยาย

2. Thesis เป็นการเรียนแบบเขียนวิทยานิพนธ์

3. Coursework and Thesis เป็นการเรียนผสมผสาน ระหว่างการเข้าฟังคำบรรยายและการเขียนวิทยานิพนธ์ บางสถาบันอนุญาตให้นักศึกษาเลือกอัตราส่วนระหว่างการเรียน สองแบบ เช่น นักศึกษาอาจจะเลือก Coursework 50% และ Thesis อีก 50% หรือ อัตราส่วนระหว่าง Coursework และ Thesis เป็น 70% - 30% บางสาขา โดยเฉพาะ MBA รับผู้ที่เรียนจบปริญญาตรีสาขาใดก็ได้ แต่จะต้องมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 1-2 ปี ในกรณีที่จบปริญญาตรีมาสาขาหนึ่ง และต้องการเรียนต่อปริญญาโทอีกสาขาหนึ่ง ทางมหาวิทยาลัยอาจให้ทดลองเรียน 1 ปีก่อน ซึ่งเรียกว่า Master Qualifying ต้องมีผลสอบเป็นที่น่าพอใจจึงจะสามารถเรียนต่อไปในระดับปริญญาโทได้

ปริญญาเอก (Doctoral Degree)

ระยะเวลาศึกษาประมาณ 3-5 ปี เป็นหลักสูตรวิจัยค้นคว้า คือเขียนวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียว ขณะนี้บางมหาวิทยาลัยพิจารณาเพิ่มหลักสูตร Coursework เข้าเป็น

ระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

ปรัชญาการเรียนการสอนของออสเตรเลีย มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักตั้งคำถาม และรู้จักค้นคว้า ค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากระบบการเรียนการสอนของไทย ที่เรียนรู้โดยการท่องจำ นักศึกษาไทยที่ประสงค์จะไปศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย จึงควรทำความเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับระบบการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผล

การบรรยาย (Lectures)

ก่อนเริ่มเรียนแต่ละวิชา อาจารย์ผู้บรรยายจะแจกโครงร่าง ซึ่งระบุเนื้อหาสาระของวิชาที่จะสอน และรายชื่อหนังสือประกอบ การค้นคว้า เรียกว่า Subject Outlines เพื่อให้นักศึกษาจะได้เตรียมตัวล่วงหน้า โดยทั่วไปอาจารย์ผู้บรรยายจะอภิปรายเนื้อหา หัวข้อที่สอนจากตำราหลายเล่ม และจากแนวคิดหลายแนว นักศึกษาจำเป็นต้องค้นคว้าอ่านหนังสือเล่มอื่นที่อาจารย์แนะนำด้วย ชั้นเรียนขนาดใหญ่บางชั้นมีนักศึกษาเป็นร้อย ชั้นเรียนขนาดเล็กบางชั้นมีแค่ 5-10 คน ขึ้นอยู่กับสาขาวิชาที่เปิดสอนว่า เป็นวิชาพื้นฐานภาคบังคับหรือวิชาเลือก

การเรียนกลุ่มย่อยและการทดลอง (Tutorials and Laboratory Sessions)

บางวิชาอาจกำหนดให้มีการเรียนกลุ่มย่อยสัปดาห์ละครั้ง นอกเหนือจากชั้นบรรยาย กลุ่มย่อยจะประกอบด้วยนักศึกษา 5-10 คน โดยมีอาจารย์ช่วยสอน (Tutor) เป็นผู้นำกลุ่ม 1 คน นักศึกษามีโอกาสซักถามข้อข้องใจ และทำความเข้าใจกับเนื้อหาวิชาในรายละเอียดให้มากขึ้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองและฟังความคิดเห็นของคนอื่น เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและแตกฉานในวิชานั้น ๆ มากขึ้น สำหรับสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ นักศึกษาทุกคนจะต้องมีชั่วโมงฝึกในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นชั่วโมงบังคับ เรียกสั้น ๆ ว่า "Prac" (Practicals) นักศึกษาจะขาดไม่ได้ ในห้องปฏิบัติการจะมีเจ้าหน้าที่ (Laboratory Technicians) ให้ความช่วยเหลือ แนะนำการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ และมีอาจารย์เป็นผู้แสดงให้ดู (Demonstrators) และเป็นผู้ควบคุมการทดลอง

ห้องสมุด(Libraries)

เป็นหัวใจของการเรียนระดับมหาวิทยาลัย เพราะเป็นแหล่งข้อมูลและความรู้ที่สำคัญที่สุดที่นักศึกษาต้องใช้ค้นคว้า การรู้วิธีการใช้ห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นมาก โดยทั่วไปนักศึกษาควรต้องค้นคว้าในห้องสมุดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 24 ชั่วโมง หรือวันละ 3-4 ชั่วโมง นักศึกษาควรถือคติว่า ถ้าว่างจากการเรียนเมื่อใดต้องไปห้องสมุด

การประเมินผล

โดยทั่วไป การประเมินผลการเรียนรู้มีหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

การสอบ(Examination)

การสอบมีหลายแบบอาจมีการสอบย่อย เรียกว่า Quiz ซึ่งอาจสอบเมื่อใดก็ได้ หรือสอบใหญ่กลางภาค และปลายภาคหรืออาจมีการสอบที่อนุญาตให้นักศึกษาสามารถนำตำราเข้าห้องสอบได้เรียกว่า Open Book Exam หรือ บางที่อาจารย์ให้ข้อสอบกลับไปทำที่บ้านเรียกว่า Take Home Exam

การบ้าน (Homework or Assignments)

การทำ Homework หรือ Assignment ส่ง นักศึกษาจะได้คะแนนสะสมที่เรียกว่าคะแนนเก็บ เพื่อไปรวมกับคะแนน ผลสอบปลายเทอม

รายงาน(Essays)

การเขียนรายงานเป็นการฝึกทักษะการใช้ปัญญา ฝึกให้นักศึกษารู้จักแยกแยะประเด็น วิเคราะห์ปัญหาอย่างมีหลักการ และเหตุผล รายงานจึงเป็นผลผลิตทางความคิดที่ใช้ประเมินความสามารถทางวิชาการของนักศึกษาที่นิยมใช้กันมาก

การเข้ากิจกรรมกลุ่ม และการทดลอง(Tutorial Participation and Experiments)

บางวิชาที่กำหนดให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือเสนอ ผลงานในนามกลุ่ม นักศึกษาจะได้คะแนนในนามของกลุ่ม

การแสดงผลการเรียนรู้

โดยทั่วไปผลการเรียนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดีมาก (High Distinction) ดี (Distinction) พอใช้ (Credit) ผ่าน (Pass) และ ตก (Fail)

แผนภูมิระบบการศึกษา ประเทศออสเตรเลีย

